

Ο σουλτάνος Μωάμεθ Β΄ ο Πορθητής (1451 – 1481) κι ο, γιος του, Βαγιαζήτ Β΄ (1481 – 1512) ενίσχυσαν την κεντρική διοίκηση της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ο Μωάμεθ Β΄ ήταν κατακτητής. Ο Βαγιαζήτ Β΄ όχι. Η βασιλεία του αναλώθηκε στην άμυνα των ανατολικών συνόρων και στην οργάνωση και στερέωση του κράτους. Όταν πέθανε, οι διάδοχοί του βρήκαν μια δύναμη έτοιμη να απογειωθεί. Τα 54 χρόνια που κάλυψαν την περίοδο από το 1512 ως το 1556 αποτελούν τον «αιώνα της μεγάλης ακμής» της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, όταν έφτασε στην πιο μεγάλη έκτασή της: Τα κάλυψαν ο Σελίμ Α΄ και ο Σουλεϊμάν ο Μεγαλοπρεπής. Μόνο που ο τελευταίος έβαλε και τα θεμέλια για το γκρέμισμά της.

Ο Σελίμ Α΄ (1512 – 1520) κατέκτησε όλες τις αραβικές μουσουλμανικές χώρες (εκτός από το Μαρόκο στην Δυτική Αφρική) και κατέστησε την Οθωμανική αυτοκρατορία θεματοφύλακα του μουσουλμανισμού και προστάτισσα των ιερών τόπων, της Μέκκας και της Μεδίνας, τους οποίους υπέταξε αμαχητί.

Ο Σουλεϊμάν (1520 – 1566) ξεκίνησε ως ποιητής, νομοθέτης αλλά και στρατηγός κατακτώντας Βελιγράδι (1521) και Ρόδο (1522). Στα 1526, κατάπιε τη Βοσνία, εισέβαλε στην Ουγγαρία, νίκησε και σκότωσε τον βασιλιά της Λουδοβίκο Β΄ στη μάχη του Μόχατς και μπήκε στη Βούδα (η Πέστη βρίσκεται στην απέναντι όχθη του Δούναβη).

Εκείνα τα χρόνια, βασίλευε στην Ισπανία αλλά και στη Γερμανία ο Κάρολος Ε΄ (Κουίντος) που είχε άκρες και στην Αυστρία. Στα 1529, ο γαλλοαυστριακός ανταγωνισμός δεν πήγαινε καθόλου καλά για τους Γάλλους, που έβλεπαν να χάνουν και τη Γένουα, απ' όπου τους έδιωχνε ο ευπατρίδης ναύαρχος Αντρέα Ντόρια. Έχοντας από δεκαπέντε χρόνια νωρίτερα ανοίξει παρτίδες με τους Οθωμανούς, ενήργησαν έτσι ώστε ο Σουλεϊμάν, με στρατό από 250.000 άνδρες, να εισβάλει στην Αυστρία και να πολιορκήσει τη Βιέννη. Είκοσι μέρες αργότερα, έλυσε την πολιορκία κι αποχώρησε άπρακτος αλλά οι Αυστριακοί υπέγραψαν με τους Γάλλους τη συνθήκη του Καμπρέ.

Τον ίδιο καιρό, τη Μεσόγειο όργωναν τα πλοία του περίφημου Αλγερινού πειρατή, Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα (γιου Έλληνα εξωμότη). Έχοντας ανοιχτούς λογαριασμούς με τους Ισπανούς κι αναζητώντας σύμμαχο, ο πειρατής πήγε στην Κωνσταντινούπολη και παρουσιάστηκε στον Σουλεϊμάν. Ο σουλτάνος ενθουσιάστηκε μαζί του και τον διόρισε αρχιναύαρχο του τουρκικού στόλου (1536), προσφέροντας στους Οθωμανούς και τη θαλασσοκρατορία:

Ο ναύαρχος πειρατής επιτέθηκε εναντίον της Κρήτης (1537-1540), καταναυμάχησε τον χριστιανικό στόλο, λεηλάτησε τα Επτάνησα, την Πάργα και τις Κυκλάδες, πήρε από τους Βενετσιάνους Ναύπλιο, Μονεμβασιά, νησιά του Αιγαίου και κάποιες θέσεις στη Δαλματία και γύρισε στο Αλγέρι, όπου νίκησε τους Ισπανούς του Καρόλου Ε' σε αποφασιστική μάχη (1541).

Στα 1543, ο Σουλεϊμάν συμμάχησε με τον Φραγκίσκο Α' της Γαλλίας κατά του Καρόλου Ε'. Ο Χαϊρεντίν βρήκε ευκαιρία να ξαναχτυπήσει τον παλιό του εχθρό. Λεηλάτησε την Καλαβρία, πολιορκήσε τη Νίκαια και, το 1544, ξαναγύρισε στην Κωνσταντινούπολη όπου έζησε με τιμές ήρωα ως το θάνατό του (1556).

Όταν ο Σουλεϊμάν πέθανε, τα ευρωπαϊκά όρια του κράτους του περιλάμβαναν τη Σλαβονία και το πιο μεγάλο κομμάτι της Ουγγαρίας με την Τρανσυλβανία. Ένα μικρό κομμάτι της Ουγγαρίας και η Μολδαβία ζούσαν αυτόνομες κάτω από την κυριαρχία του σουλτάνου, ενώ ένα τρίτο ουγγρικό κομμάτι το είχε καταπιεί η Αυστρία. Τα βόρεια σύνορα της Οθωμανικής αυτοκρατορίας ακουμπούσαν ήδη στα νότια της Πολωνίας, που είχε τότε απλωθεί στο μέγιστο σημείο της ακμής της.

Το ότι η Οθωμανική αυτοκρατορία βασιζόταν κυρίως στη δύναμη των όπλων και όχι στην οργάνωση και παιδεία, πρώτος το διαισθάνθηκε ο βασιλιάς της Γαλλίας Φραγκίσκος Α' (γεννήθηκε 1494, βασίλευσε 1515 - 1547). Εκείνα τα χρόνια, οι λαοί είχαν διαποτιστεί τόσο πολύ από αντιμουσουλμανική υστερία, ώστε θεωρούσαν αδιανόητη τη συμμαχία ανάμεσα σε ένα χριστιανικό και ένα μουσουλμανικό κράτος. Κάτι τέτοιο θα σήμαινε «εσχάτη προδοσία». Ο Φραγκίσκος της Γαλλίας σκέφτηκε πως «ναι μεν οι Τούρκοι είναι άπιστοι αλλά η απέραντη αγορά της Οθωμανικής αυτοκρατορίας έχει πολύ ψωμί».

Το γαλλοτουρκικό φλερτ ξεκίνησε επί Σελίμ Α' γύρω στα 1515 και διαρκεί ως σήμερα. Περίπου τότε άρχισε κι ένας ακόμα γύρος του γαλλογερμανικού (ως γαλλοαυστριακός) ανταγωνισμού για την κυριαρχία στην Ευρώπη. Στα 1535, το φλερτ Γάλλων και Τούρκων μεταφράστηκε σε συμμαχία. Κι ενώ οι φανατικοί του χριστιανισμού ξεσήκωναν τα πλήθη εναντίον της Γαλλίας, ο Φραγκίσκος άνοιγε νέους δρόμους ρεαλιστικής πολιτικής υπογράφοντας (1536) με τον σουλτάνο Σουλεϊμάν Α' τον Μεγαλοπρεπή τις πρώτες

διομολογήσεις (capitulations). Με αυτές, οι Γάλλοι πολίτες της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και οι Οθωμανοί της Γαλλίας (που, όμως, δεν υπήρχαν) απέκτησαν ελευθερία εμπορίου, απαλλάχτηκαν από τη φορολογία και πέρασαν στην εξουσία των προξένων των χωρών τους (κάτι σαν ετεροδικία).

Οι πρώτοι που έσπευσαν να επωφεληθούν από το καθεστώς των διομολογήσεων ήταν οι Έλληνες. Κι όταν οι άναρθρες κραυγές της χριστιανικής Δύσης μετατράπηκαν σε υπογραφές ανάλογων διομολογήσεων με τους Οθωμανούς, οι Έλληνες άρχισαν να αποκτούν ξένες υπηκοότητες διαλέγοντας την πιο συμφέρουσα κάθε φορά. Δημιουργήθηκε έτσι μία από τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της τάξης των εύπορων Ελλήνων εμπόρων και πλοιοκτητών. Ταυτόχρονα, ο Σουλεϊμάν Α' ο Μεγαλοπρεπής έβαλε τη μεγαλοπρεπή υπογραφή του, ώστε να ξεκινήσει η μακρόχρονη διαδικασία αποσύνθεσης της αυτοκρατορίας.

Το καθεστώς των διομολογήσεων, που συμφωνούσαν τα κράτη της Δύσης με την Τουρκία, ίσχυσε ως την υπογραφή της Συνθήκης της Λοζάννης (24.7.1923). Ως τότε, είχε εξαπλωθεί στα πέρατα της γης (Κίνα κ.λπ.) και καταργήθηκε μόλις με τη λήξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Ουσιαστικά, ήταν μια εξελιγμένη μορφή των εμπορικών προνομίων που οι Βυζαντινοί παραχωρούσαν σε Βενετούς και Γενουάτες. Κι όπως εκείνα έτσι κι αυτές αποτέλεσαν το όργανο για το ροκάνισμα των θεμελίων του κράτους. Ο Σουλεϊμάν, που έφτασε την αυτοκρατορία του στην πιο μεγάλη της δόξα, ήταν ο ίδιος που ξεκίνησε και τη διαδικασία για τη διάλυσή της.

(protagon.gr, 15.9.2012)